

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ทั้งนี้คณะผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ประกอบด้วยการสรุปภาพรวมการดำเนินงานเพื่อให้ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ครอบคลุมทั้งมิติเชิงลึกและกว้าง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของชุมชน การประกอบอาชีพ องค์กรความรู้ในสินค้าทางการเกษตรของชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการด้านระบบเศรษฐกิจในชุมชน รวมทั้งผลการดำเนินงานของการทำกิจกรรมร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกระบวนการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อสร้างข้อสรุปการกำหนดคันทหาความรู้เกี่ยวกับสินค้าทางการเกษตรเชิงพาณิชย์กับกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาลักษณ์ของกลุ่มแม่บ้านวังศิลา ในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้ข้อมูลมีความแม่นยำและน่าเชื่อถือ คณะผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายและส่วนประกอบการตลาด 4P พร้อมการสร้างตราผลิตภัณฑ์ โดยจำแนกตามสภาพคุณลักษณะส่วนบุคคล ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลให้จำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาลักษณ์ของกลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ นำไปใช้ในการวางแผน และกำหนดกลยุทธ์การตลาด สำหรับการจัดการแผนการเพิ่มยอดขายในปีต่อไป โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

๓.๑ วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะเตรียมการ ระยะปฏิบัติการ และระยะสรุปผล/ประเมินผลการศึกษา โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ระยะที่ ๑ ระยะเตรียมการ

๑.๑ ประสานงาน (เตรียมพื้นที่ เตรียมคนทำงาน) เพื่อแสวงหาภาคีร่วมระดับชุมชน หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนในระดับพื้นที่ ดำเนินการดังนี้

ในวันพุธที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๐ ทีมนักวิจัยในมหาวิทยาลัย ได้ร่วมกันลงพื้นที่ โดยการติดต่อประสานงานผ่าน คุณสุวิทย์ เรืองอร่าม ตำแหน่งนักป้องกันบรรเทาสาธารณภัย และคุณพรใจ บุญอึ้ง ตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ ประจำองค์การบริหารส่วนตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการติดต่อประสานงานกับกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาลักษณ์แม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

ในการลงไปแนะนำทีมวิจัย พบปะพูดคุยถึงประเด็นปัญหาเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในแนวทางและแผนการดำเนินการวิจัยตลอดโครงการ อีกทั้งเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน หลังจากนั้นทีมวิจัยได้ลงไปพบปะผู้นำของกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาลักษณ์ซึ่งจากการลงไปพบผู้นำมีผู้นำที่เจอจำนวน ๒ คน คือ นายคำเบา มูรจูล ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านวังศิลา หมู่ที่ ๙ และ นางสาวสม ตลับทอง ประธานกลุ่มแม่บ้านวังศิลา และจำนวนสมาชิกในกลุ่ม จำนวน ๖ คน โดยนักวิจัยได้สอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ลักษณะความเป็นอยู่ และการพูดคุยถึงสินค้าของเครือข่ายแกนนำ จากนั้นทีมนักวิจัยและคุณสุวิทย์ เรืองอร่าม และกลุ่มแม่บ้านวังศิลา ได้ร่วมกับสรุปถึงประเด็นที่ได้จากการประสานงานกับเครือข่ายแกนนำในพื้นที่ สรุปได้ ดังนี้

๑. จากการสอบถามนางสายลม ตลับทอง ประธานกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลากลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้กล่าวว่า มีความยินดี และดีใจเป็นอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้ให้ความสำคัญกับชุมชน ซึ่งทางผู้นำชุมชนเองมีความยินดีที่จะให้ความร่วมมือในทุกๆ ด้าน นอกจากนี้ ยังได้มีการพูดคุยเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่อยากให้ทางที่วิจัยได้พัฒนาเพิ่มคือ การหาช่องทางจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น เพราะทางกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลา ไม่มีศูนย์จำหน่ายสินค้าหลัก จึงต้องรอการช่วยเหลือจากหน่วยงานพัฒนาชุมชนเพื่อสนับสนุนในการจัดจำหน่ายสินค้าตามการแสดงสินค้าประจำตำบล ประจำอำเภอประจำจังหวัด หรืองาน OTOP และนางสายลม ตลับทอง ได้บอกถึงความต้องการของกลุ่มว่า เนื่องจากกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลา ยังขาดความรู้ในด้านการออกแบบตราผลิตภัณฑ์ และแนวทางในการจำหน่ายสินค้า จึงอยากให้ทางที่วิจัยเข้ามาช่วยเป็นอันดับต้นๆ

๒. จากการสอบถามนายคำเบา มูรจุล ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านวังศิลา ได้กล่าวว่า การที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จัดให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยลงมาทำวิจัย ถือเป็นสิ่งที่ดี และเป็นการช่วยเหลือคนในชุมชน โดยมีความคิดเห็นว่า ชุมชนยังมีความต้องการให้ที่วิจัยหาสถานที่หรือแหล่งจัดจำหน่าย และต้องการให้มีรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายให้หลายหลายมากขึ้น

๑.๒ ทบทวนโจทย์วิจัยร่วมกับกลุ่มสมาชิกและชุมชน ประกอบด้วย ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผู้นำชุมชนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประธานกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลา พร้อมสมาชิกแกนนำและประชาชนผู้สนใจเข้าร่วมโครงการ พร้อมทั้งค้นหาอาสาสมัครนักวิจัยชุมชน

ในวันพุธที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ที่วิจัยได้มีการลงพื้นที่เพื่อทำการทบทวนโจทย์วิจัยร่วมกับชุมชน ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) และประชากรเครือข่ายแกนนำกลุ่มต่างๆ อบรมเชิงปฏิบัติการและร่วมกันออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล ซึ่งผลของการทบทวนโจทย์วิจัยกับผู้นำ ซึ่งที่วิจัยได้นำแผนการดำเนินงานวิจัยที่ทำไว้ แล้วนำเสนอต่อชุมชนเพื่อปรับให้เหมาะกับบริบทชุมชน โดยได้มีการตกลงทำความเข้าใจตามวัตถุประสงค์ และรายละเอียดของโครงการวิจัย

๑.๓ ประชุมชี้แจงโครงการวิจัยต่อชุมชนเป้าหมายในการประชุมเพื่อทบทวนโจทย์วิจัยกับกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลากลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

พร้อมสมาชิกและประชาชนผู้สนใจ ได้ข้อสรุปว่า กลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาของ กลุ่มแม่บ้านวังศิลา ดังรูปภาพที่ ๓.๑

รูปภาพที่ ๓.๑ กลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลากลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ระยะที่ ๒ ระยะปฏิบัติการ

ในระยะปฏิบัติการ คณะผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการปฏิบัติการเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงแบ่งระยะการเก็บข้อมูลตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาบริบทของกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลากลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

๑.๑ ศึกษาบริบทของชุมชนในระดับครัวเรือน ระดับชุมชน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งในการวิจัยชุมชนใด ๆ นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความรู้จัก และทำความเข้าใจต่อบริบทต่าง ๆ ของชุมชน โดยใช้วิธีการสำรวจ สังเกต และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเรียง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำเสนอข้อมูลให้สมาชิกกลุ่มรับรู้ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พร้อมทั้งค้นหาแนวทางการสร้างรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลากลุ่มที่เหมาะสมแก่ชุมชน

ในวันพุธที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐ นักวิจัยร่วมกับชุมชน ได้มีการประชุมสรุปถึงบริบทของรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลากลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ตำบลศรีณรงค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

อดีตจนถึงปัจจุบันโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้นำชุมชนในการขับเคลื่อนการหา รูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลากลุ่มแม่บ้านวังศิลา เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าของชุมชนในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

โดยมีผู้แทนกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลากลุ่มแม่บ้านวังศิลา ร่วมกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) และทีมวิจัย หลังจากนั้น ทีมนักวิจัยได้มีการสรุปประเด็นที่ได้จากการ

ประชุมในวันพุธที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา พร้อมทั้ง ทำความเข้าใจและสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนเกี่ยวกับการค้นหาและศึกษาแนวทางกระบวนการบริหารจัดการของกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

ดังรูปภาพที่ ๓.๒

รูปภาพที่ ๓.๒ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการหารูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาลากลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

ขั้นตอนที่ ๒ ศึกษากระบวนการพัฒนารูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า

ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐ ทีมนักวิจัยได้ มีการลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษารูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาลากลุ่มแม่บ้านวังศิลาอีกครั้ง โดยมีสมาชิกกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาลากลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย โดยทีมนักวิจัยได้ทำการสำรวจ สังเกต และสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบทางการจัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาลากลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ถึงปัญหาและสิ่งที่ทางกลุ่มต้องการให้ทีมวิจัยเข้ามาแก้ไข โดยสรุปได้ว่าทางกลุ่มกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาลากลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีปัญหาด้านช่องทางการตลาด วิธีการในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและการออกแบบตราสินค้า และนักวิจัยได้ทีมนักวิจัยร่วมกันวางแผนเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (A-I-C) และหลักการตลาด ๔P ในการพัฒนากระบวนการพัฒนารูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาลากลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

ขั้นตอนที่ ๓ พัฒนารูปการช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าของชุมชน

วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐ ทีมนักวิจัยในมหาวิทยาลัย ได้ร่วมกันลงพื้นที่ ซึ่งในครั้งนี้ได้มีนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการ เป็นนักวิจัยร่วมลงพื้นที่ด้วยกัน ๒ คน โดยการติดต่อประสานงานกับคุณสายลม ตลับทอง ประธานกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาลากลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่

ตำบลศรีณรงค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งทีมวิจัยได้พบปะพูดคุยกับประธานกลุ่มและสมาชิกของกลุ่ม โดยนักวิจัยได้ทำการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นทางจากพื้นที่ ที่ผ่านมา เกี่ยวกับการบริหารจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลารั้วของกลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จากนั้นทีมวิจัย ได้ร่วมกับสรุปถึงประเด็นที่ได้จากการลงพื้นที่ครั้งนี้สรุปได้ดังนี้ทางกลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ความสามารถทางด้านการตลาด และด้านการออกแบบตราสินค้า ทางผู้วิจัยจึงได้มีข้อสรุปกับตัวแทนว่าทางทีมวิจัยจะจัดให้มีการให้ความรู้และแนวทางจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการตลาดโดยตรงมาถ่ายทอด และได้ทำการออกแบบเบื้องต้นกับคุณอมรา ประธานกลุ่มในส่วนของการออกแบบตราสินค้า และผู้วิจัยจะนำไปดำเนินการต่อผู้นำชุมชน

ทีมวิจัยได้ข้อสรุปว่าจะมีการจัดอบรมการพัฒนาในรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลารั้วกลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ และมีการมอบตราสินค้าให้กับทางกลุ่มกลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลารั้วกลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

๓.๒ กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มจำหน่ายข้าวหอมมะลิทุ่งกุลารั้วกลุ่มแม่บ้านวังศิลาในเขตพื้นที่ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

๓.๓ พื้นที่ดำเนินงาน

กลุ่มแม่บ้านวังศิลา หมู่ ๙ ตำบลศรีณรงค์ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

